Christina Lamb

naše těla, jejich bojiště

Příběhy žen z války

HOST

naše

těla,

jejich
Příběhy žen z války

Christina Lamb

bojiště

Přeložila Adéla Bartlová

Brno 2024

Our Bodies, Their Battlefields
Copyright © Christina Lamb, 2020
Cover photo © Lenka Klicperová, 2024
Maps by Martin Brown
Translation © Adéla Bartlová, 2024
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2024
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-2028-2 (PDF)
ISBN 978-80-275-2029-9 (ePUB)
ISBN 978-80-275-2030-5 (MobiPocket)

Přišly jsme o to nejcennější, co jsme měly, a mnohokrát jsme v duši zemřely, ale naše jména na žádném válečném památníku nenajdete.

Ájša, která
přežila znásilnění
v bangladéšské válce
v roce 1971

Mapy — 9

Prolog — 17

Úvod: Dívka, kterou jsem kdysi byla — 31

1) Na Mussoliniho ostrově — 43

2) Dívky v lese — 49

3) Síla hashtagu — 69

4) Fronta na znásilněnou — 95

5) Ženy, které hledí do prázdna — 117

6) Ženy, které změnily historii — 137

7) Růže ze Sarajeva — 175

8) Takhle vypadá genocida — 197

9) Lovecká hodina — 211

10) A bylo ticho — 229

11) Včelař z Aleppa — 259

12) Soud v Ninive — 287

13) Doktor Zázrak a Město radosti — 313

14) Máma špatně zavřela dveře… — 347

15) Loly — až do posledního dechu — 361

Doslov: Jak dát slavíkovi hlas — 381

Poděkování — 415

Vybraná literatura — 419

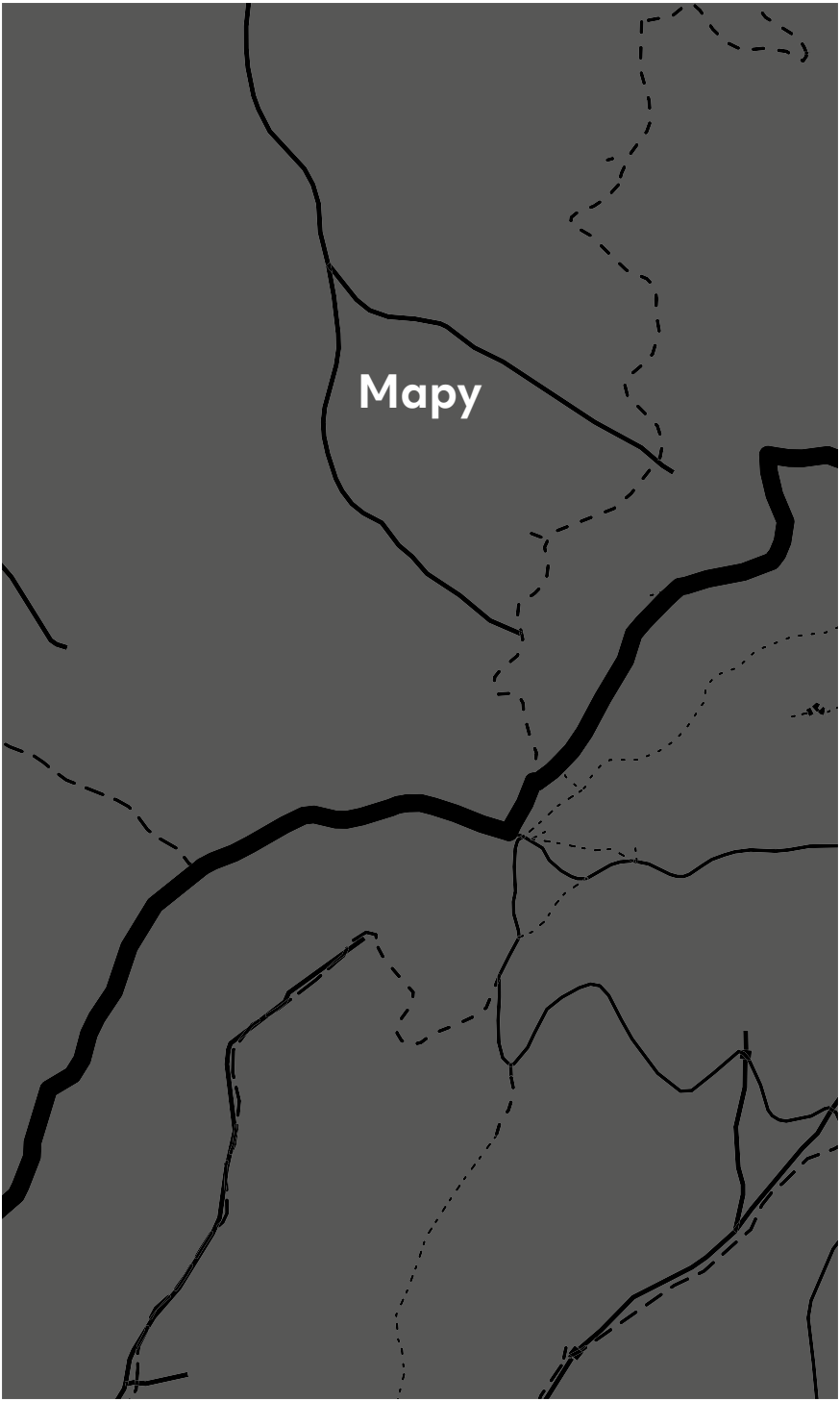
Mapy

Mapy

Argentina

Sýrie a Irák

Bosna a Hercegovina

Konžská demokratická republika, Nigérie a Rwanda

Myanmar a Filipíny

URUGUAY
Buenos Aires
ARGENTINA
La Plata
Río de la Plata
CHILE
Mar del Plata
Neuquén
Atlantský oceán

TURECKO
jezídové
Dahúk
Chánek
Kobanî
(Ajn al-Arab)
Chánasúr
Mosul
Aleppo
Rakka
Sindžár
Tal Afar
Irbíl
Středozemní moře
SÝRIE
LIBANON
Damašek
IRÁK
Bagdád
JORDÁNSKO

REPUBLIKA SRBSKÁ
Tuzla
BOSNA A HERCEGOVINA
SRBSKO
CHORVATSKO
Srebrenica
FEDERACE BOSNY A HERCEGOVINY
REPUBLIKA
Višegrad
Sarajevo
Goražde
Foča
SRBSKÁ
ČERNÁ HORA
Jaderské moře

NIGER
Boko Haram
ČAD
Maiduguri / rezervace Sambisa
Čibok
Bama
Abuja
NIGÉRIE
STŘEDOAFRICKÁ REPUBLIKA
KAMERUN
KONŽSKÁ
DEMOKRATICKÁ
REPUBLIKA
GABON
KONŽSKÁ REPUB-LIKA
Kinshasa
Atlantský oceán
Goma
Kigali
Taba
RWANDA
Katana/Kavumu
Bukavu
UGANDA
detail
Shabunda
Kindu
BURUNDI
Aruša
TANZANIE

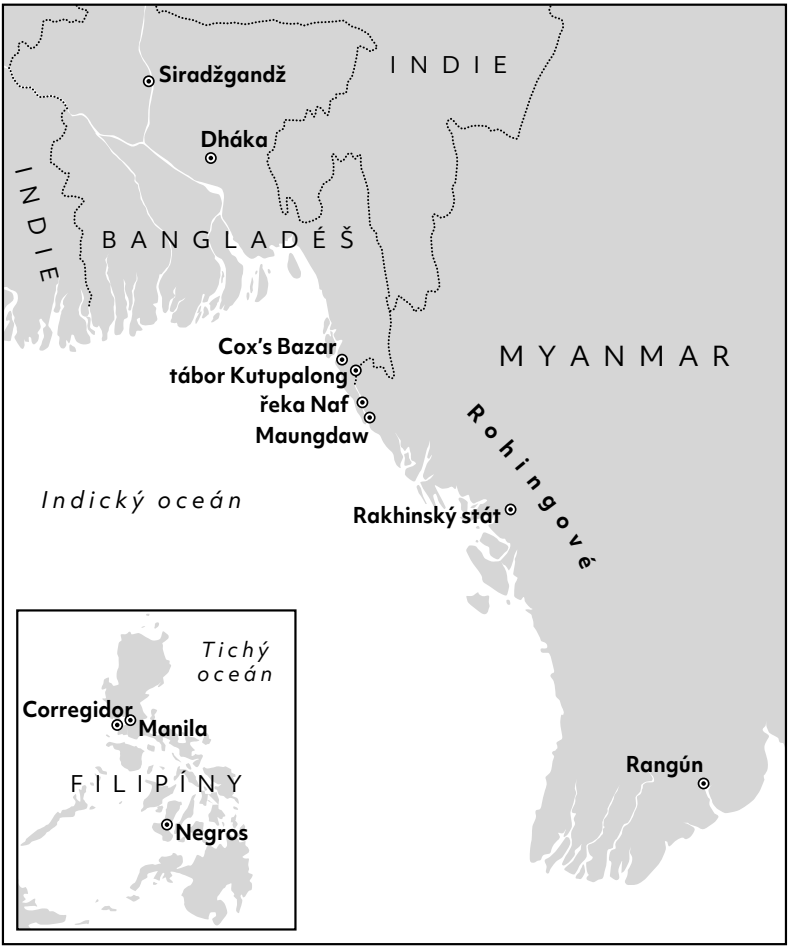
Siradžgandž
INDIE
Dháka
INDIE
BANGLADÉŠ
Cox's Bazar
tábor Kutupalong
řeka Naf
Maungdaw
MYANMAR
Rohingové
Indický oceán
Rakhinský stát
Tichý oceán
Corregidor
Manila
FILIPÍNY
Negros
Rangún

Prolog

Beresťanka, střední Ukrajina

Ti ruští vojáci byli mladí — stejně staří jako její synové. Na bradě měli sotva pár vousů, ale ze slov jejich velitele mrazilo.

„Mí muži si dali vodku," řekl, „a teď by chtěli trochu zábavy..."

Vika se roztřásla. V noci se jí ve snu zjevila její zesnulá matka. Vice teď došlo, proč jim dříve toho dne vojáci přišli zabavit mobilní telefony a přikázali jí, aby na plot uvázala kus bílé látky jako označení.

Ten, kterému říkali Oleg, už ji začal hladit na bocích. Cítila z jeho dechu alkohol. „Ruce pryč," okřikla ho.

„Buď zticha!" vyštěkl voják a vytáhl ji na ulici. Tykal jí, přestože jí bylo čtyřicet dva let, dvakrát tolik co jemu.

Potom se z domu ozval výstřel. „Zabijete nás?" zeptala se Vika.

„Nemohla jsem uvěřit tomu, co se děje," svěřila se mi šest týdnů poté. Potahovala z cigarety, ruce se jí chvěly, šedivějící blonďaté vlasy měla stažené do culíku a světle modré oči plné bolesti.

Byl začátek května 2022, něco málo přes měsíc od doby, kdy Rusové opustili její vesničku pětačtyřicet kilometrů severozápadně od Kyjeva.

Seděly jsme na zahradě plné šrotu, který její manžel Vitalij nasbíral k prodeji — od chvíle, kdy Vika opustila svou

mizerně placenou práci v továrně na brikety, kam chodila na dvanáctihodinové směny, to byl jejich jediný zdroj obživy. O nohy se jí s mňoukáním otřela malá a chundelatá zrzavá kočka. V hnízdě na elektrickém sloupu stál čáp jako nehybný strážce.

Vika a Vitalij žili v Džerelné ulici třináct let. Kolem se rozkládala pole a nic moc se tu nedělo. Roční období přicházela a odcházela — zasadily se brambory a zasela kukuřice, pak se sklidily, na zimu se zavařila zelenina, zemi zakryla tlustá sněhová pokrývka, která potom zase roztála, a vlaštovky začaly vítat jaro.

Dne 24. února 2022 je tu však v časných ranních hodinách, stejně jako na jiných místech země, probudily exploze a rakety. „Klepala jsem se v posteli," vzpomínala Vika.

Otřáslo to celým světem. Přestože prezident Vladimir Putin shromáždil na hranicích přes sto padesát tisíc vojáků a Spojené státy varovaly, že jde o „největší mobilizaci od druhé světové války", skoro nikdo si nedokázal představit, že by ruský prezident skutečně zaútočil.

Druhý den ráno už vesničané na polích zahlédli ruská vojenská vozidla a dalšího dne, když šla Vika do obchodu zaplatit penězi od synů z Německa dluh za cigarety, spatřila v lese tanky a v dálce kouř z velkého ohně. „Pak už jsme raději zůstávali doma," řekla mi. „Měli jsme velký strach."

Na začátku března přišli ruští vojáci do jejich ulice. Nastěhovali se do nejhezčího domu, který tam našli, žluté stavby se solárními panely, jež patřila lidem z Kyjeva.

Ráno 9. března začali vojáci chodit dům od domu a vyžadovali mobily.

„Mám jen starý mobil s hudbou," bránila se Vika.

„Já o žádnou hudbu nestojím," smál se jeden z vojáků. Rozhlížel se po třípokojovém domku, kde byly v každém koutě naskládané brambory a venku stál suchý záchod. „Proč se nepřestěhujete dál?" zeptal se pohrdavě. „Je tam prázdný dům, který je mnohem modernější."

19

V noci si pro Viku přišli. Byli tři — velitel, jednadvacetiletý Oleg a Dáňa, jemuž bylo teprve devatenáct — staří jako její dva synové, kteří pracovali v pivovaru v Německu.

Oleg ji odtáhl k domu souseda Ihora, před nímž byl také uvázaný bílý hadr, a poručil jí zaklepat, protože chtěli i Ihorovu ženu. Když Ihor otevřel, zazvonil mu mobil.

„Mobily jste jim měli sebrat!“ řval velitel na Olega.

Oleg na Ihora vystřelil, ale kulka nějak záhadně škrábla velitele do nohy. „Ty idiote!“ křičel a držel se za nohu.

Dáňa začal mávat automatickou puškou, potom vytáhl Ihora na ulici, přitiskl mu zbraň k hlavě a zbil ho.

„Musíme jít, někam nás berou,“ řekla Vika Ihorově ženě Aně.

Velitel ji přejel pohledem. „Ne, ta tu může zůstat, je tlustá,“ pronesl.

Dáňa opustil sténajícího Ihora a zatáhl Viku za kapuci její mikiny.

„Ubližuješ mi,“ bránila se.

„Už na mě sahal, snažil se mě políbit a mě to znechucovalo,“ vyprávěla mi.

Pak ji odvedli o pár domů dál k číslu 25, kde bydlela vdova Valentina s dcerou Natašou, 41 let, zetěm Sašou, 43 let, a jejich patnáctiletým synem.

Saša otevřel dveře. „Vezměte si místo jí mě,“ naléhal. Oleg vytáhl zbraň. „Jsem Rus, přece mě nezastřelíte,“ prosil Saša. Otočil se a chtěl zavřít dveře, ale v tu chvíli ho střelili do zátylku a on padl k zemi.

Vika zděšeně sledovala, jak vojáci tělo odkopli a Nataša vyběhla ven. „Kde je Saša?“ křičela. „Kde je můj Saša?“

Oleg ji vytáhl ven a pak vlekli obě ženy po silnici o několik dalších domů dál k Holubenkovým, tedy k tomu patrovému žlutému domu, kde si vojáci udělali základnu.

„Tak koho dneska ošukáme?“ smál se Dáňa. „Jedné je čtyřicet jedna a druhé dvaačtyřicet!“

„Mohla bych být tvoje matka,“ řekla mu Vika. „Copak nemáš přítelkyni?“

„Mám, je jí sedmnáct a zatím jsem ji jen políbil na tvář," odpověděl. „Ale tebe si tu nechám, dokud s tebou nebudu hotový."

Stáhl jí legíny a kalhotky a znásilnil ji v obývacím pokoji. Oleg a ostatní zatím nahoře znásilňovali Natašu.

„Chtěl po mně spoustu blbostí," vzpomínala Vika a vrtěla hlavou. „V jednu chvíli šel pro Olega, tak jsem se rychle oblékla, vyběhla jsem ven a utíkala domů."

To už byla půlnoc a nastala tma. Manžela Vika nenašla, běžela tedy o pár domů dál k Viktoru Danilovičovi, laskavému učiteli hudby v důchodu, kterému bylo sedmdesát jedna let, a zabušila mu na okno.

„Strejdo Viktore!" volala. „Zastřelili Sašu a znásilnili mě a Natašu. Kde je můj Vitalij?"

Viktor ji rychle poslal schovat se do dceřina pokoje, který byl prázdný, protože dcera odešla do jiné vesnice k přátelům, kteří měli bunkr.

Ale Vika se bála o manžela, a utíkala tedy zpátky do svého domu. „Popadla jsem svůj batoh s dokumenty a vtom jsem ho zaslechla, jak šeptá: ‚Viko.' Byl na půdě, kde skladujeme brambory. Vylezla jsem po zasněženém žebříku. Zůstali jsme tam do rána, i když jsme nespali, a pak jsme šli k Viktorovi."

Viktor je odvedl do dceřina pokoje. „Byl na ně hrozný pohled, celí se třásli," řekl.

Manželé zůstali schovaní v domě měsíc, dokud Rusové neodešli.

„Bylo to samozřejmě riskantní," pokrčil Viktor rameny. „Kdyby to Rusové zjistili, kdo ví, jestli by mě nezabili. Ale jsem starý, už se ničeho moc nebojím a měl jsem na ty Rusy vztek za to, co udělali."

Do očí mu vyhrkly slzy. „Pořád jsem myslel na svou dceru, která byla u přátel v jiné vesnici, a říkal jsem si, díky Bohu, že tu nebyla. Modlil jsem se, aby tam u nich Rusové neudělali to samé."

Vika se návratu vojáků tak bála, že kdykoli zaštěkal pes nebo projelo auto, utíkala se schovat do kurníku.

Ven se odvážili jen v noci 20. března, kdy došlo k intenzivnímu ostřelování mezi ruským dělostřelectvem v nedalekém lese a ukrajinskými jednotkami v jiné vesnici. Jedna z explozí, která zničila jeden dům, zatřásla porcelánem v celé ulici a oni utíkali do domu Viktorovy sousedky Katěriny Iliněhny, které bylo sedmdesát pět let a jež měla sklep.

„Všichni jsme klečeli před jejími ikonami a modlili se," vzpomínala Vika.

Katěrina žila sama se třemi kočkami, dvěma psy a pětadvaceti slepicemi, protože její dcera a vnučka hned na začátku války uprchly do Německa a zeť Tolja byl nezvěstný. Odjel na kole do nedalekého města Boroďanky, aby zkontroloval byt, a už se nevrátil.

Jakmile boj utichl, běželi Vika s manželem zpátky domů. Rusové Katěrinu často navštěvovali a chtěli, aby jim dělala lívance. „Seděli tu na gauči a říkali, babičko, uvařte nám čaj," vzpomínala. „Co jsem měla dělat? Mezi nohama drželi zbraně."

Na konci března Rusové konečně odešli. Zjevně vzdali své pokusy o dobytí hlavního města a zaměřili se na útoky na jihu a na východě.

Vika a Vitalij se ještě týden skrývali.

„Nenávidím je a přeju smrt jim všem i Putinovi," přiznala Vika. Byla přesvědčená, že se vojáci vrátí ve druhé vlně a opět se pokusí dobýt Kyjev.

Vira Holubenko, které Rusové obsadili dům, ho po návratu našla poničený. Rozbili dveře a okna, všechno obrátili vzhůru nohama a oblečení vyházeli na dvůr. „Celý život jsme šetřili, abychom si mohli pořídit pěkný dům," řekla Vira. „A tohle s ním udělají. Nevím, co tu hledali — jestli peníze, nebo zlato. Jsme prostí venkované, nemáme nic zvláštního." Vzali jí i všechny brambory a nakládanou zeleninu ze sklepa.

Když jsem za měsíc přijela na další návštěvu, působila ulice tak mírumilovně, že bylo těžké představit si, jaké se tu

odehrály hrůzy. Katěrina a Viktor seděli na lavičce před jejím domem, jarní sluníčko svítilo, kvetly červené tulipány, kočky se k nim lísaly, procházely se tu slepice a ti dva si přátelsky povídali jako obvykle. Kolem se třepotala babočka admirál, z výšky to pozoroval čáp a o jedinou zvukovou kulisu se starali ptáci.

Na dům poblíž vjezdu do vesnice ale někdo namaloval bílé V, které se stalo symbolem ruské invaze, a na zdech kolem silnice byly napsané tklivé prosby o milost: „Tady žijí lidé." „Děti." „Staří."

Rusové odsud sice odešli, ale poznamenali život všech, kteří tu žili. Při odchodu vojáci kradli motorky, mikrovlnné trouby, jízdní kola a nářadí, třeba vrtačky. Koho nechali na pokoji, ten byl podezřelý z kolaborace.

Katěrině za několik dní zavolali, že tělo jejího zetě objevili v márnici v Buči, kde se našlo tolik mrtvých, že jich spoustu museli přesunout do chladírenského vozu.

Viktor mi ukázal jeden ze šrapnelů, které stále nacházel na zahradě, a vzal mě za Valentinou, která žila o pár domů dál. Valentina míchala v kuchyni bramboračku, na hlavě měla růžovou čepici a na nohou stejně barevné pantofle. „Vařím jen pro jednoho," povídala. „Jsem už sama." Dcera a vnuk odešli ze země spolu s miliony dalších Ukrajinců.

„Když tu byli Rusové, nežili jsme normální život," pronesla. „Připadali jsme si jako roboti."

Ukázala mi krvavou skvrnu u vchodu. „Tady zabili Sašu, ozval se takový suchý zvuk, takové cvaknutí. Potom ho odtáhli sem." Ukázala mi místo na dvoře.

„Když odvlekli Natašu, připadalo mi, že slyším nějaký zvuk, a šla jsem se podívat na Sašu, jestli není ještě živý a nemohla bych ho nějak ošetřit, ale když jsem vzala jeho hlavu do rukou, vytekl mu celý mozek."

Trvalo prý asi devadesát minut, než se dcera vrátila. „Mlčela jako kámen a já jsem nevěděla, co se stalo. Musela jsem jít za Viktorjou [Vikou], aby mi to pověděla.

Později dcera dostala hysterický záchvat, pořád se jí to vracelo a říkala, že má zničený život a že ji měli zabít místo něho."

Po odchodu Rusů přemístily Sašovo tělo z provizorního hrobu pod břízkou na zahradě na hřbitov. Rodina potom zařídila Nataše a jejímu synovi cestu do Rakouska.

Valentina osaměla se slepicemi, kozami a kočkami. „Rusové mi zastřelili i psa," pokrčila rameny.

Vika zůstala, protože nechtěla opustit manžela, který byl v odvodovém věku a nemohl ze země odejít. Každý den chodila kolem toho žlutého domu a snažila se nemyslet na to, co se tam stalo.

Když mi Vika a ostatní vesničanky vyprávěly svůj příběh, zhrozila jsem se, ale nepřekvapilo mě to. Několik týdnů po začátku invaze mě kontaktovala aktivistka ze Lvova a sdělila mi, že ruští vojáci znásilňují Ukrajinky a nahrávají to na pornostránky. Nejdřív jsem k tomu byla skeptická, ale takových zpráv chodilo stále víc.

„A je to tu zase," vzdychla Amal Clooney, právnička v oboru lidských práv, když jsem jí telefonovala z parkoviště u bučské márnice. Lilo jako z konve a v malém bílém stanu se tísnili příbuzní, kteří čekali na zprávy o svých blízkých.

Ve válkách se samozřejmě znásilňovalo odjakživa; těžko byste našli konflikt, v němž se to nedělo. Jak ale ukazuje tato kniha, zdá se, že problém dosáhl epidemických rozměrů — v posledních osmi letech jsem viděla víc sexuálního násilí spáchaného na ženách vojáky a dalšími ozbrojenci než za svou předchozí pětatřicetiletou kariéru. Etnické a sektářské skupiny používají znásilnění jako zbraň, nejen aby ponížily a terorizovaly určité komunity, ale aby vyhladily etnické a náboženské skupiny, jež považují za své nepřátele.

Rusové měli vzor. Když jsem slyšela zprávy z Ukrajiny, nemohla jsem nemyslet na znásilňování německých žen sovětskými jednotkami během bitvy o Berlín na konci druhé světové války.

„To, co vidíme na Ukrajině, je hrozivá ozvěna masového znásilňování páchaného Rudou armádou v roce 1945," říká Antony Beevor, britský vojenský historik. Jeho uznávaná kniha o pádu Berlína uvádí, že zde znásilnění zažilo na dva miliony žen — nejen Němek, ale i Polek, Maďarek, Srbek, a dokonce vlastních žen Sovětů.

Beevorem toto bestiální chování tak otřáslo, že později se svou výzkumnicí Ljubou zjistili, že oba trpí posttraumatickou stresovou poruchou.

„Ať už lhostejná krutost ruských vojáků, s níž znásilňují a rabují, sahá až k mongolským invazím ve třináctém století, jedno je jasné," řekl mi. „Je to úmyslně používaná zbraň, ne nutně na příkaz nadřízených důstojníků, ale zcela jistě se toleruje jako přípustná nedisciplinovanost a uvolnění nenávistných pocitů a frustrací."

Vičin příběh nebyl zdaleka jediný. Zprávy o stejných hrůzách přicházely ze všech koutů země — bylo jich tolik, že speciální telefonní linka Ljudmily Denisovové, ombudsmanky pro lidská práva, přijala během prvních šesti týdnů 1500 hovorů a musela fungovat dvacet čtyři hodin denně. Počet psychologů, kteří se věnovali volajícím, se musel zvednout na dvojnásobek.

Jednou z psycholožek byla Ljudmilina vlastní dcera, a když mi Ljudmila ve své kanceláři v Kyjevě vyprávěla ty příběhy, které ji v noci budily, vypadala zděšeně. Jeden z nich byl o matce patnáctileté a sedmnáctileté dcery z Irpině. „Tři dny znásilňovali matku a potom patnáctiletou dceru, ale té starší dceři pověděli, že se jí nedotknou, protože je ošklivá. Matka a mladší dcera nakonec svým zraněním podlehly a sedmnáctiletá byla tři dny zamčená ve sklepě s jejich těly. Když Rusové odešli, utíkala k babičce a ta nám zavolala."

Násilí se netýkalo jen žen. „Jeden z nejhorších příběhů, které jsem slyšela, byl o jedenáctiletém chlapci, kterého Ru-

sové deset hodin znásilňovali před jeho matkou, přivázanou k židli. Chlapec pak měsíc nemluvil."

Znásilnění bylo často hromadné a spousta teprve náctiletých dívek otěhotněla. Patřila k nim i čtrnáctiletá dívka, kterou před zraky její matky znásilnili tři Rusové. Lékař nedoporučil potrat, protože by to prý mohlo ovlivnit dívčinu budoucí plodnost.

„Nepochybuji, že znásilnění používají jako zbraň," prohlásila Ljudmila. „Šlo většinou o mladé vojáky ve věku 20—25 let, dělali to veřejně před ostatními členy rodiny a křičeli: ‚To samé uděláme všem nacistickým děvkám na Ukrajině.'"

Ljudmilin názor sdílí i Larysa Denysenko, právnička z Kyjeva, která se specializuje na případy sexuálního násilí a která natočila spoustu výpovědí přeživších, jež za ní přišly.

Dvakrát jsme se sešly u oběda v italské restauraci nedaleko Dněpru, pokaždé však odmítla jídlo a pila jen kávu. Pověděla mi, že jde o tak strašlivé případy, že ji to vedlo k rozhodnutí jednat: „Jinak už žádná žena nebude systému důvěřovat a bude mlčet."

Mezi oběťmi byla také dvaatřicetiletá učitelka ukrajinštiny a ukrajinské literatury, kterou věznil důstojník v Chersonu, prvním městě okupovaném Rusy, a zneužíval ji jako sexuální otrokyni.

Tři dny po okupaci přišli Rusové k ní domů, sdělili jí, že ji mají na seznamu a hledají „nacistickou literaturu". Odvedli ji k výslechu, zadržovali ji dvacet čtyři hodin, ptali se, jestli je někdo z její rodiny nacista, a nutili ji k přiznání, že učí děti škodlivé věci. Bylo to prý tak absurdní, že žena netušila, co na to má odpovědět. „Jsem jen učitelka," bránila se.

„My o tobě víme všechno," řekli jí. „Bude lepší, když se přiznáš, jinak tu zůstaneme dlouho."

Nakonec ji propustili a ona se vrátila domů k nemocné matce, tetě a šestnáctiletému bratranci. Večer přišli tři vojáci a začali ničit všechny její učebnice a ukrajinskou klasiku. „Tohle je zakázaná literatura," tvrdili. „Je extremistická

a v Ruské federaci, pod kterou teď patříte, je zakázaná. Vaše rodina je hnízdo, ze kterého se šíří nacionalistická propaganda," dodali. Dva vojáci nahnali její matku, tetu a bratrance zbraněmi do vedlejšího pokoje a ona zůstala s kapitánem.

„Líbíš se mi, tak ti dám na vybranou," vykládal. „Jestli nechceš jít do vězení s celou svou rodinou, můžeš zůstat u mě."

Ženě došlo, co má voják na mysli, a zděšeně se na něj podívala. „Ne, to se nestane," odpověděla.

„No, ona to vlastně nebyla otázka," usmál se. Potom ji opakovaně znásilnil, zatímco rodina čekala vedle v pokoji.

„Nechápu, co máš za problém," řekl jí potom. „Nejsem přece ošklivý. Mohla sis to udělat jednodušší."

Vojáci sebrali zbývající knihy a odešli, ale dům dali hlídat.

Rodina v noci nespala a snažila se vymyslet, co teď. Když se kapitán a dva jeho muži vrátili, rodina jim neotevřela. Vojáci dveře vyrazili.

„Ty prostě nechápeš, na čem jsme se domluvili," vykřikl kapitán. „Budeš moje, kdykoli si řeknu, a tvoje rodina bude mít klid. Jinak si odvedu kluka," ukázal na nezletilého bratrance.

Potom ji odtáhl do stejné místnosti jako dříve a zase ji znásilnil.

„Já vím, o co ti jde," smál se potom. „Děláš drahoty, asi to tak máš ráda. Budeme v tom pokračovat a tvoje rodina bude mít jídlo, léky a ochranu — jsou tu další jednotky, třeba kadyrovci [nechvalně proslulá čečenská skupina], ale já můžu zajistit, aby vám dali pokoj."

„Uvidíme se zítra," prohodil při odchodu.

Znásilňoval ji asi deset dní, ale pak už to učitelka nedokázala snášet. Rodina se rozhodla, že se pokusí o útěk, a když se doslechla, že se jedni přátelé chystají odjet, domluvili se, že učitelku schovají v kufru.

Cesta přes kontrolní stanoviště a ostřelovaná území byla hrozná, a když učitelka dorazila do bezpečí na západě Ukrajiny, ze všeho nejdřív chtěla zjistit, co je s její rodinou.

Lidem na okupovaných územích zabavovali mobily a signál byl zablokovaný, nemohla je tedy nijak kontaktovat.

„Odjížděla ve stavu přímo zvířecí paniky a je přesvědčená, že je zavraždili, aby se pomstili," prohlásila Denysenko.

Podobná svědectví přesvědčila i ji, že Rusové používají znásilnění jako zbraň. „Po celé zemi se opakují stejné činy, takže nemůže jít o náhodu, ale o součást úmyslné strategie. Často jde o hromadné znásilnění, obvykle v domově oběti a před zraky její rodiny, včetně dětí."

Co je podle ní cílem? „Zastrašit a šířit hrůzu, aby mohli mít okupované území lépe pod kontrolou, ale také poškodit plodnost mladých žen, které se v budoucnu budou vyhýbat sexuálnímu kontaktu, a tak se sníží počet ukrajinských dětí."

Podotkla, že vojáci z ruské jednotky, která napadla Buči, Irpiň a Boroďanku a spáchala některá z nejhorších zvěrstev, mimo jiné znásilnění Viky a Nataši, dostali po návratu domů od Putina medaili.

Odposlouchávání ukrajinských telefonů ukazuje, že je k tomu pobízely i jejich manželky — jedna svému muži doslova řekla: „Jeď tam a znásilňuj Ukrajinky, jen mi pak nic neříkej." A dodala: „Použij ochranu."

Larysa Denysenko se domnívá, že by vysoká incidence znásilnění mezi ruskými jednotkami mohla souviset s neméně vysokým výskytem domácího násilí v Rusku. „V Rusku není domácí násilí kriminalizováno, takže je součástí společenských norem," vysvětlila mi. „Dokonce tam mají přísloví: ‚Bij ty, kteří jsou ti nejbližší, aby se tě báli cizí.' Děti si pak myslí, že je to normální, a v armádě je to ještě horší."

Larysa poukazuje na to, že znásilnění bylo běžné i v předchozích konfliktech, například v Čečensku, ale žádný Rus za to nebyl potrestaný. Stejně to vypadalo ve válce ve východoukrajinském Donbasu, která začala už roku 2014.

Jak ukazuje má kniha — a byl to ostatně důvod, proč jsem se tímto tématem začala zabývat —, válečné znásilňování je nejzanedbávanější válečný zločin, u něhož je trest nikoli

pravidlem, ale výjimkou. Jezídky, jejichž utrpení v rukou bojovníků Islámského státu v roce 2014 mě přivedlo na tuto cestu, se za těch osm let dočkaly potrestání jediného pachatele, a to ještě u soudu v Německu.

Dění na Ukrajině má jednu pozitivní stránku: o znásilnění se mluví a zdá se, že je zde skutečné odhodlání něco s tím dělat.

Volodymyr Zelenskyj, ukrajinský komediální herec, který se stal prezidentem a svými vůdcovskými schopnostmi si získal celý svět, hovořil o znásilňování stejně jako o mučení a zabíjení. Odlišuje se tak od ostatních lídrů, kteří znásilnění berou jako postranní záležitost. Když Zelenskyj, otec dospívající dcery, v dubnu oblast navštívil, bojoval se slzami. Později řekl: „Máme záznamy o stovkách případů znásilnění, a to i mladých dívek a malých dětí. Dokonce i jednoho kojence!"

Případy vyvolaly mezinárodní rozhořčení. Karim Khan, hlavní prokurátor Mezinárodního trestního soudu (ICC), a Pramila Patten, zvláštní zástupkyně OSN pro sexuální násilí ve válkách, cestovali sem a tam. Stejně tak Esther Dingemans, vedoucí Globální nadace pro přeživší, založené doktorem Denisem Mukwegem, držitelem Nobelovy ceny za mír a konžským lékařem, který ošetřil víc obětí znásilnění než kdokoli jiný na světě.

Spousta zemí nabízela pomoc se sběrem důkazů a dokumentací. To je ale v těchto případech náročné. Vika uložila legíny, které jí servali, do plastového sáčku, protože doufá, že by na nich mohly být stopy DNA útočníka. Na lékařskou prohlídku ale mohla až za měsíc, když Rusové oblast opustili, a modřiny do té doby vybledly.

Přestože spousta žen a dívek zavolala na zvláštní linku, stále přetrvává kulturní problém s hlášením znásilnění. Vika mluvila s generálním prokurátorem a byla rozhodnutá dobrat se spravedlnosti, proto také o svém zážitku vyprávěla. „Měli by je zabít nebo postavit před tribunál," prohlásila. „Ale pochybuju o tom…"

Měsíc po našem setkání ale ukrajinská vláda bezprecedentně zahájila stíhání válečných zločinů, přestože se stále ještě bojovalo. V červnu žalobci otevřeli první případ znásilnění jako válečného zločinu. Ženu z Bohdanivky, vesnice na východě Ukrajiny, znásilnili dva ruští vojáci, kteří jí zastřelili psa, vloupali se do jejího domu a zabili jejího manžela. Opakovaně ji znásilňovali, zatímco její čtyřletý syn vzlykal v kotelně. Stalo se to den po útoku na Viku a Natašu.

Jednoho pachatele se oběti a vyšetřovatelům podařilo přes sociální sítě identifikovat jako dvaatřicetiletého Michaila Romanova.

Romanova poté obžalovali při neveřejném líčení v Kyjevě. Soudili ho sice v jeho nepřítomnosti, ale stíhání i tak bylo důležitým signálem. Možná, snad, to tentokrát opravdu bude jiné.

Červenec 2022

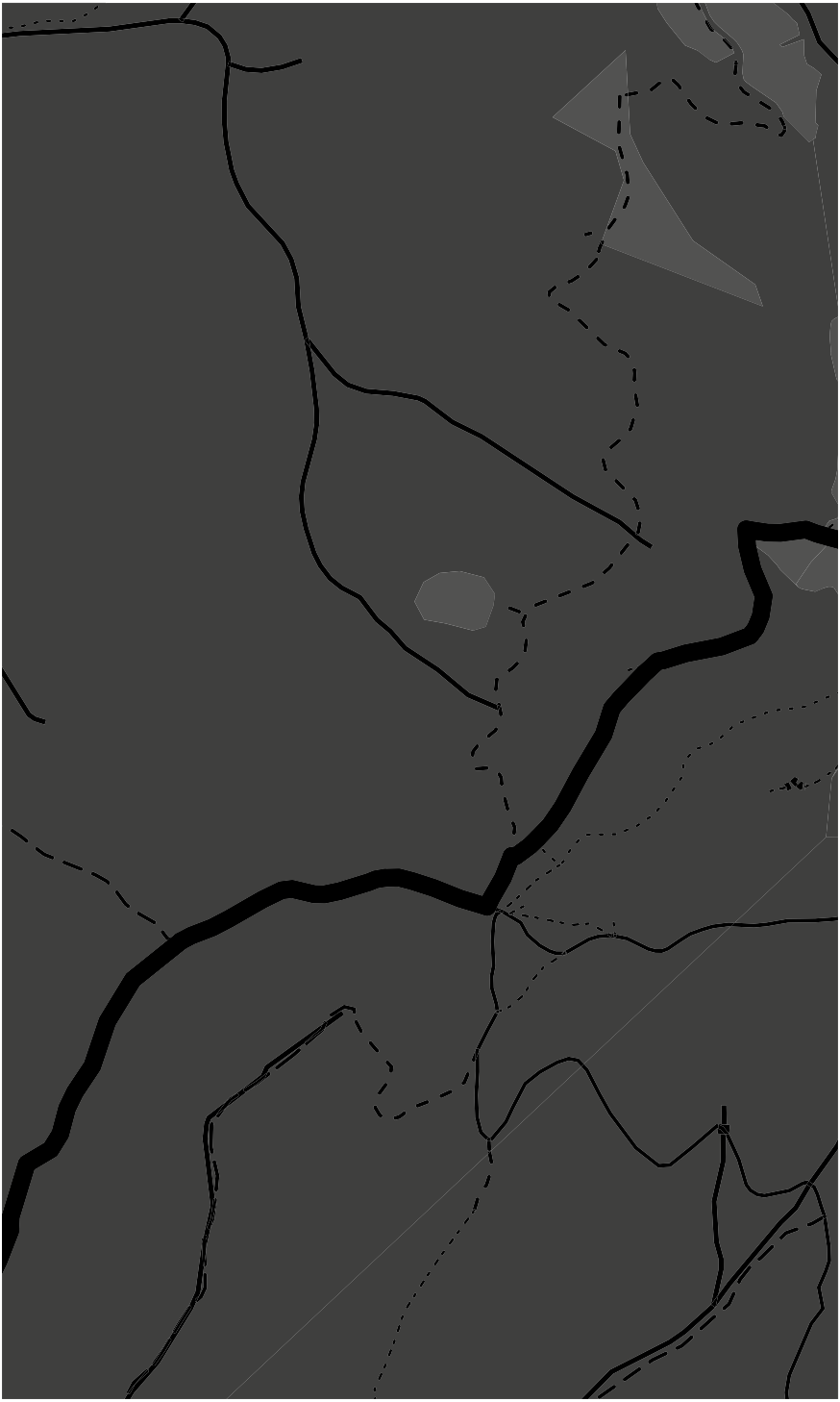

Úvod

Dívka, kterou jsem kdysi byla

Dali jména do misky a začali je tahat. Deset jmen, deset dívek. Všechny dívky se třásly jako koťata pod kapajícím kohoutkem. Žádná šťastná výhra je v téhle loterii nečekala. Muži, kteří tahali papírky, byli bojovníci Islámského státu a dívky se měly stát jejich sexuálními otrokyněmi.

Najíma upírala pohled na své ruce a v uších jí tepalo. Děvče vedle ní bylo mladší než ona, tak čtrnáctileté, a kňouralo strachy, ale když ho Najíma chtěla vzít za ruku, jeden z mužů je práskl opaskem a rozdělil je.

Byl mohutnější a starší než ostatní, Najíma ho odhadovala asi na šedesát let. Břicho mu přetékalo přes kalhoty a vypadal jako surovec. Tou dobou už byla Najíma devět měsíců v zajetí IS. Věděla, že ani jeden z mužů není laskavý, ale modlila se, aby si její jméno nevytáhl zrovna tenhle.

„Najíma." Muž, který přečetl její jméno, byl Abú Dánún. Vypadal mladší, na bradě měl jemné vousy, mohl by skoro být její bratr. Snad v sobě nebude mít tolik krutosti.

Losování pokračovalo. Tlusťoch si vytáhl mladou dívku vedle Najímy. Potom ale řekl ostatním něco arabsky, vyndal dvě nové stodolarovky a hodil je na stůl. Abú Dánún pokrčil rameny, peníze shrábl a podal mu svůj papírek.

Za pár minut už ji tlusťoch strkal do svého černého landcruiseru a vezl si ji ulicemi Mosulu, města, které kdysi Najíma

chtěla navštívit, ale teď se stalo hlavním sídlem těch bestií, jež zaútočily na její vlast a unesly, spolu s tisíci dalších, ji a šest jejích sourozenců.

Zírala zatmavenými okny ven. Nějaký stařec seděl na vozíku a bičoval osla ve snaze přinutit ho k pohybu. Lidé nakupovali, ale všechny ženy, které byly venku, měly černý hidžáb. Ostatní lidé stále žili své všední životy. Bylo to zvláštní, skoro jako sledovat film.

Její věznitel se jmenoval Abdul Hasíb a byl to irácký mulláh. Tihle pobožní byli nejhorší.

„Není nic, co by mi neudělal," vzpomínala později Najíma. „Bití, sex, tahání za vlasy, sex. Všechno. Když jsem se bránila, donutil mě a zbil. Říkal mi: ‚Jsi moje *sabája*' — otrokyně.

Pak už jsem tam prostě jen ležela a snažila se odpojit mysl od těla, jako by se to dělo někomu jinému, aby mi nemohl ukrást celou duši.

Měl dvě manželky a dceru, ale ty mi nijak nepomohly. Když jsem ho zrovna nemusela uspokojovat, dělala jsem všechny domácí práce. Jednou jsem myla nádobí a jedna z manželek přišla a donutila mě vzít si tabletu — nějaký druh Viagry. Taky mi dávaly antikoncepci."

Jediná úleva přicházela jednou za deset dní, kdy mulláh jezdil do Sýrie na návštěvu další části chalífátu.

Asi tak za měsíc ji Abdul Hasíb prodal za 4 500 dolarů jinému Iráčanovi, Abú Ahláovi. Pěkně na tom vydělal. „Abú Ahlá řídil betonárku a měl dvě ženy a devět dětí. Dva z jeho synů bojovali na straně IS. Bylo to tam stejné, nutil mě mít s ním sex, ale pak mě odvezl do domu svého přítele Abú Sulejmana a prodal mě za osm tisíc dolarů. Abú Sulejman mě prodal Abú Daúdovi, ten si mě nechal týden a prodal mě Abú Fajsalovi, výrobci bomb v Mosulu. Ten mě znásilňoval dvacet dní a prodal mě Abú Badrovi."

Nakonec Najíma prošla rukama dvanácti mužů. Vyjmenovává je jednoho za druhým, jejich krycím i pravým jménem,

zná dokonce i jména jejich dětí. Zapamatovala si je, protože byla rozhodnutá, že za to ti muži jednou zaplatí.

„Nejhorší bylo, jak nás prodávali, jako kdybychom byly kozy," řekla. „Chtěla jsem se zabít, zkusila jsem vyskočit z auta. Jindy jsem našla nějaké léky a všechny jsem je spolykala. Ale pak jsem se zase probudila. Měla jsem pocit, že mě ani smrt nechce."

Píšu knihu o znásilňování za války. Je to nejlevnější zbraň, kterou člověk zná. Ničí rodiny a vesnice. Z mladých dívek dělá vyděděnkyně, které si přejí, aby jejich život skončil, přestože sotva začal. Plodí děti, které svým matkám každý den připomínají prožitou hrůzu a jež komunita často zavrhne jako „špatnou krev". Ale v dějepisných knihách se o tom dočtete jenom málokdy.

Vždycky, když už si myslím, že už jsem slyšela to nejhorší, potkám někoho, jako je Najíma. V džínách, kostkované košili a černých teniskách, s bledým obličejem a oříškově hnědými vlasy staženými do culíku vypadala jako dospívající dívenka, přestože jí bylo dvacet dva let. Do zajetí poprvé upadla jako osmnáctiletá. Seděly jsme na polštářích v jejím pečlivě uklizeném stanu v táboře Chánek poblíž města Dahúk na severu Iráku. Tábor tvořily dlouhé řady bílých stanů, které se staly provizorním domovem tisíců jezídů. Mluvily jsme mnoho hodin. Jakmile se Najíma rozpovídala, nechtěla přestat. A i když se občas zasmála — to když mi vyprávěla o drobných aktech pomsty, které se jí podařilo svým věznitelům provést —, ani jednou se neusmála.

Než jsem odešla, ukázala mi svou pasovou fotku, zastrčenou pod pouzdrem mobilu. Byla na ní jako usmívající se školačka a šlo o Najíminu jedinou památku na dětství, kdy ještě neznala slovo znásilnění. „Potřebuju věřit, že jsem to pořád já," pověděla mi.

Možná je pro vás znásilnění něco, co se ve válkách stávalo vždycky a co jde ruku v ruce s rabováním. Jakmile muži zahájili první válku, páchali násilí na ženách, ať už za účelem ponížení nepřítele, pomsty, uspokojení svého chtíče, nebo prostě proto, že měli tu možnost — znásilnění je ve válce opravdu tak běžné, že někdy mluvíme o znásilňování měst, abychom popsali jejich bezohledné ničení.

K válečnému reportérství jsem se jako jedna z mála žen v jinak převážně mužském oboru dostala vlastně náhodou. Nezajímalo mě však střílení, ale to, co se děje za frontovými liniemi — jak se lidé snaží přežít, sehnat jídlo, ochránit své děti a jejich vzdělávání a postarat se o seniory, zatímco kolem zuří chaos.

Afghánská matka mi vyprávěla, jak vedla své děti horami, aby utekla před bombardováním, a k jídlu seškrabávala lišejník z kamenů. Matky v obléhané východní části Aleppa vyráběly dětem placky ze smažené mouky a nasbíraného listí a topily jim nábytkem nebo okenními rámy, zatímco bomby rozbíjely okolní ulice na šedý prach. Rohingské ženy nesly děti přes lesy a řeky do bezpečí poté, co myanmarští vojáci zmasakrovali jejich muže a vypálili jim chýše.

Jména těchto žen nenajdete v knihách o historii ani na válečných pomnících, které míjíme na nádražích a v centrech měst, přitom jsou to skutečné hrdinky.

Čím déle tuhle práci dělám, tím víc mě to trápí. Nemyslím tím jen hrůzy, které jsem viděla; vadí mi, že často slyšíme jen polovinu skutečnosti, snad proto, že zprávy obvykle dávají dohromady muži. I dnes vyprávějí dějiny těchto událostí převážně muži. Muži, kteří píší o mužích. Někdy také ženy, které píší o mužích. Ženské hlasy až příliš často nikdo neposlouchá. V první fázi války v Iráku v roce 2003, která skončila svržením Saddáma Husajna, jsem byla mezi šesti zpravodaji pro *The Sunday Times*. Když jsem si pak přečetla všechny zprávy, mí tři kolegové a dvě kolegyně neuvedli ani jedno vyjádření irácké ženy. Jako by tam žádné nebyly.

Válku jako říši mužů však nevidí pouze novináři či spisovatelé. Ženy se často neúčastní ani vyjednávání o konci válek, ačkoli mnoho studií ukázalo, že mírové dohody vydrží spíše, mají-li v nich úlohu ženy.

Dříve jsem si myslela, že ženy jsou ve válečné zóně v bezpečí, protože se s nimi zachází s jistou ctí. Teroristické skupiny a další šiřitelé zla však žádnou čest nemají. Zdá se nezpochybnitelné, že v mnoha dnešních bojových zónách je nebezpečné být ženou. V uplynulých pěti letech jsem v několika zemích viděla víc nepochopitelné brutality proti ženám než za předchozí tři desetiletí práce zahraniční zpravodajky.

Stačí navštívit slavné umělecké galerie nebo si prolistovat klasiku a hned vidíme, že znásilňování ve válkách není nic nového. Úplně první dějepisné dílo západní historie, které napsal Herodotos, začíná řadou únosů žen — nejprve jsou to Féničané, potom Řekové, pak Trojané unesou Helenu a odstartují tak řeckou invazi do Asie a perskou odplatu. „Je zřejmé, že by ty ženy nikdo neunesl, pakliže by si to samy nepřály," píše Herodotos a ukazuje, jak budou muži psát dějiny. V Homérově *Iliadě* slibuje Agamemnon Achillovi hojnost žen, jestliže dobude Troju: „...jestli nám jednou bohové dopřejí zbořit i Troju, to veliké město... Z Trojanek ať si sám též vybere dvacet žen." Nepřátelství mezi oběma muži je nakonec způsobeno tím, že se Agamemnon musí vzdát ženy, kterou si vybral jako „trofej", a snaží se uchvátit tu Achillovu.

Znásilňování a plenění bylo součástí odměny pro neplacené rekruty a zároveň to byl trest a ponížení, jimiž dobyvatel potvrdil své vítězství. Římané tomu říkali *Vae victis*: „Běda poraženým."

Nedělo se tak jen ve starověku. Když budeme následovat staré Řeky, Peršany a Římany, Alexandra Velikého a stopu světlovlasých, modrookých dětí, jež se vine Střední Asií, až po „utěšitelky" vojáků japonské armády a masové znásilňování německých žen Rudou armádou za druhé světové

války, jasně uvidíme, že se ženy odjakživa počítaly mezi válečnou kořist.

„Zjištění, že mužské genitálie mohou sloužit jako zbraň rozsévající strach, musí být jedním z nejdůležitějších prehistorických objevů spolu s ohněm a první primitivní kamennou sekerou," domnívá se americká spisovatelka Susan Brownmiller ve své feministické klasice *Against Our Will* (Proti naší vůli), vydané roku 1975.

Znásilnění je válečná zbraň, která se neliší od mačety, kyje nebo kalašnikova. Etnické a sektářské skupiny od Bosny, Rwandy či Iráku až po Nigérii, Kolumbii a Středoafrickou republiku používaly v uplynulých letech znásilnění jako plánovanou strategii, téměř jako zbraň hromadného ničení, která nejenže bere důstojnost a terorizuje celé komunity, ale má za cíl sprovodit ze světa ty, v nichž agresoři spatřují nepřátelské etnikum nebo bezvěrce.

„Dobudeme váš Řím, zlámeme vaše kříže a zotročíme vaše ženy," varoval Abú Muhammad al-Adnání, mluvčí Islámského státu, když bojovníci IS v roce 2014 vtrhli do severního Iráku a Sýrie a unesli tisíce dívek, jako je Najíma.

Podobně vyhrožovala Boko Haram, ještě nebezpečnější teroristická skupina, která napadla vesnice v severní Nigérii, pozabíjela muže a dívky si ponechala jako „lesní manželky", aby jim unesené v jejich táborech v mrazivě reálné verzi *Příběhu služebnice* rodily novou generaci džihádistů.

„Unesl jsem vaše dívky… Prodám je na trhu, při Alláhu," prohlásil Abubakar Shekau poté, co unesl stovky školaček. „Najdu manžela dvanáctileté. Najdu manžela devítileté."

Naslouchala jsem ženám s neuvěřitelnými příběhy a snažila jsem se jim přinést aspoň trochu spravedlnosti tím, že o nich budu vyprávět čtenářům našich novin. Přitom jsem se ptala sebe samé: Jak je možné, že se to pořád děje?

Znásilnění se kvůli své ponižující povaze málokdy nahlašuje a pro válečné zóny, kde obětem hrozí odveta a stigmati-

zace a kde je těžké posbírat důkazy, to platí dvojnásob. Na rozdíl od vraždy tu není mrtvé tělo a případy lze těžko spočítat.

Ale i když se o tom dozvíme, i když se odvážné ženy ozvou a svěří se, co prožily, málokdy se s tím něco udělá. Skoro se zdá, jako by znásilnění bylo něco triviálního, co je ve válce přijatelné, zvlášť když se válčí někde daleko. Nebo jako bychom o něm nechtěli vědět. Často se mi stávalo, že když jsem nahrála poslední příběhy a poslala je do redakce, dozvěděla jsem se, že by to pro čtenáře bylo příliš šokující, nebo kolegové k článkům přinejmenším dali varování před „drastickým obsahem".

K mému úžasu přišlo první trestní stíhání za znásilnění jako válečný zločin až v roce 1998.

Znásilňování za války muselo být přece ilegální už po staletí? První soud, který se mi podařilo nalézt, se odehrál v roce 1474 v německém Breisachu. Usvědčili zde sira Petera von Hagenbacha, rytíře ve službách burgundského vévody, z porušení „zákonů božích i lidských" a pět let trvající hrůzovlády, kdy jako zemský správce Horního Porýní znásilňoval a vraždil civilní obyvatele. Jeho obhajobu, že „jen plnil rozkazy", soud zamítl a nechal Hagenbacha popravit. Někteří označují porotu dvaceti osmi mužů, kterou ustanovil rakouský arcivévoda, za první mezinárodní trestní tribunál; jiní namítají, že nešlo o válečné zločiny, protože tehdy neprobíhal žádný konflikt.

Jeden z prvních komplexních pokusů kodifikovat válečné zákony odmítal pohlížet na znásilnění jako na nevyhnutelnou součást války. Právní předpis č. 100, známý také jako Lieberův kodex, vydaný prezidentem Abrahamem Lincolnem v roce 1863 jako nařízení pro vojáky Unie v americké občanské válce, zakazoval znásilnění pod hrozbou trestu smrti.

V roce 1919 vznikla v reakci na zvěrstva první světové války, mezi něž patřil masakr stovek tisíc Arménů Turky, Komise pro odpovědnost původců války. Znásilnění a nucená

prostituce se ocitly na předních místech seznamu třiceti dvou válečných zločinů.

Jejich výskyt ve druhé světové válce to ale nezastavilo. Pobouření nad spáchanými hrůzami a nařčení všech válčících stran ze znásilňování vedlo vítěze k ustanovení prvních mezinárodních tribunálů v Norimberku a Tokiu. Přesto neproběhlo jediné stíhání za sexuální násilí.

Nezazněla dokonce ani omluva. Bylo ticho. Mlčelo se o sexuálním otroctví „utěšitelek". O stovkách německých žen, které znásilnili Stalinovi vojáci, ale o nichž jsem v učebnicích dějepisu nenašla ani řádku. O Španělsku, kde falangisté generála Franca znásilňovali ženy a vypalovali jim cejchy na prsa.

Ticho trvalo příliš dlouho. Sexuální násilí ve válkách se beztrestně páchalo a mlčky přijímalo a vojenští a političtí vůdci nad ním jen krčili rameny, jako by šlo o nedůležitý detail. Případně se popíralo, že by vůbec k něčemu takovému došlo.

Druhý odstavec článku 27 Ženevské úmluvy o ochraně civilních osob za války, přijaté v roce 1949, říká: „Ženy buďtež zvlášť chráněny proti každému útoku na jejich čest, zejména pak proti znásilnění, proti nucení k prostituci a proti každému nemravnému jednání."

Po desetiletí šlo o nejpřehlíženější válečný zločin na světě. Aby si toho konečně někdo všiml, musely vzniknout znásilňovací tábory přímo v Evropě. Poprvé jsem se o sexuálním násilí ve válkách doslechla, stejně jako mnoho dalších lidí, až v devadesátých letech během konfliktu v Bosně.

Pobouření, které následovalo, slibovalo konec mlčenlivého přijímání sexuálních válečných zločinů. V roce 1998 padl první trest a téhož roku bylo znásilnění jako válečný zločin zakotveno v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu.

Rada bezpečnosti OSN 19. června 2008 jednohlasně schválila usnesení 1820 o sexuálním násilí ve válce, které konstatuje, že „znásilnění a další formy sexuálního násilí můžou

být kvalifikovány jako válečný zločin, nebo jako konstitutivní akt, pokud se jedná o genocidu“.

Následujícího roku vznikl Úřad zvláštního zástupce generálního tajemníka OSN pro sexuální násilí ve válečných konfliktech.

Mezinárodní trestní soud však za dvacet jedna let své existence neodsoudil jediného pachatele válečného znásilnění. Jediný odsouzený násilník podal odvolání a byl osvobozen.

Mít tyto zločiny v zákonech je sice začátek, ale jak vidno, nezaručuje to ani vymáhání práva, ani náležité vyšetřování. Tyto zločiny ze své podstaty nemívají mnoho svědků a nedějí se na písemný rozkaz, oběti je tedy těžko dokazují, pokud se vůbec svěří. Situaci nepomáhá ani to, že většina vyšetřovatelů jsou muži a ne vždy dokážou v tak citlivé záležitosti získat výpověď. I žalobci a soudci, kteří pak v případu rozhodují, bývají muži. Sexuální násilí pro ně nemá tak vysokou prioritu jako masové vraždy, soudci někdy dokonce naznačují, že si za to ženy „mohly samy“.

Fakt, že mezinárodní společenství dnes sexuální násilí uznává jako záměrnou vojenskou strategii, kterou lze trestat, bohužel na mnoha místech na světě vůbec nic nevyřešil. Zpráva zvláštního zástupce OSN pro sexuální násilí z roku 2018 uvádí devatenáct zemí, kde se ve válce znásilňovalo, dvanáct národních vojenských a policejních sil a třicet devět neoficiálních aktérů. Ve zprávě se píše, že seznam v žádném případě není kompletní, ale zahrnuje jen ty země a subjekty, u kterých byly k dispozici důvěryhodné informace.

A pak je tu #MeToo. Mnohé z nás si budou pamatovat rok 2017 jako okamžik, kdy se o sexuálním násilí začalo mluvit. Hnutí Me Too, které se rozšířilo poté, co řada hereček a produkčních asistentek promluvila o zkušenostech s hollywoodským producentem Harveym Weinsteinem, zbavilo další napadené ženy pocitů viny a studu a dodalo jim odvahu také se ozvat.

Jako mnoho dalších žen jsem i já hnutí Me Too sledovala se směsicí radosti a hrůzy. Byla jsem ráda, že se tolik žen ozvalo a odmítlo snášet obtěžování, které jsme my, ženy středního věku, dříve braly jako běžné. Zároveň jsem se zhrozila, jak je sexuální násilí rozšířené — aspoň jednou v životě se s ním setká každá třetí žena. Nevyhýbá se žádné rase, žádné společenské třídě, žádné zemi — je všude.

Cítila jsem ale také jistou stísněnost. Co ženy, které nemají peníze na právníka ani přístup k médiím? Nebo ženy v zemích, kde se znásilnění používá jako zbraň?

Jak jsme viděli u těch, které promluvily o Harveym Weinsteinovi, i silným, nezávislým ženám z liberálního Západu se o sexuálních predátorech mluví těžko a se strachem. Média je často postaví na pranýř a donutí je stáhnout se do ústraní, jako se to stalo doktorce Christine Blasey Ford, právničce, která vypověděla, že ji jako dospívající napadl kandidát na soudce Nejvyššího soudu Spojených států Brett Kavanaugh.

Představte si chudé, nevzdělané ženy v zemích, kde vládnou pušky a mačety. Psychologické pomoci ani kompenzace za znásilnění se jim nedostane, naopak je okolí často odsoudí. Čeká je boj s traumatem a nočními můrami, problémy při navazování vztahů, nemluvě o fyzické újmě a dost možná bezdětném životě — někdy je jejich vlastní komunita zavrhne a odsoudí, jak uvedla jedna z obětí, k „pomalé smrti".

Ženské tělo je na mnoha místech stále ještě bojištěm a stovky tisíc žen si s sebou nesou neviditelná válečná zranění.

Proto jsem se rozhodla vyprávět příběhy některých z těchto žen jejich vlastními slovy. Vydala jsem se na strašlivou cestu Afrikou, Asií, Evropou a Jižní Amerikou, abych se podívala na některé z nejtemnějších činů, jakých se člověk může dopustit. Čím víc míst jsem navštívila, tím častěji jsem kvůli opakované neschopnosti mezinárodního společenství i domácích soudů odevzdat pachatele spravedlnosti na znásilnění narážela.

Jsou to příběhy, které se nevyprávějí ani neposlouchají lehce. Často v nich však najdete neuvěřitelnou statečnost a hrdinství.
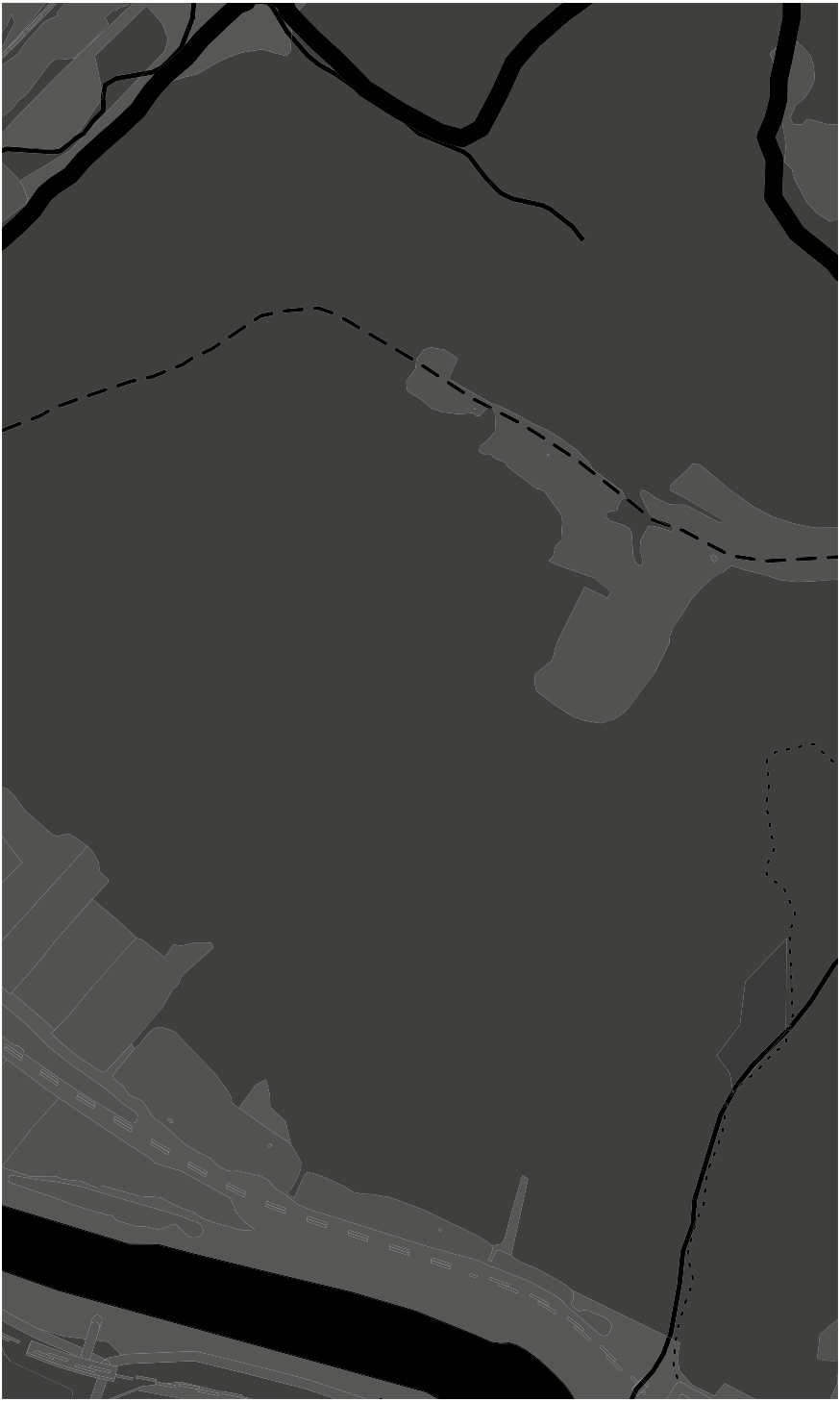
Ženy nejsou v dějinách jen náhodné kolemjdoucí. Nemůžeme už historii vyprávět jen z poloviny.